

**ОЛЬГА КОГУТ, доцент,
Тернопільський обласний комунальний інститут
післядипломної педагогічної освіти**

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ СЛУЖБИ

Ця стаття присвячена дослідженню особливостей навчання дорослих. Розглядається практична реалізація новітніх функцій науково-методичної роботи, що передбачає формування та впровадження нових педагогічних технологій та моделей передового педагогічного досвіду.

Ключові слова: безперервна освіта, освіта дорослих, науково-методична робота, інноваційні технології, педагогічний досвід.

Эта публикация посвящена исследованию особенностей обучения взрослых. *Рассматривается практическая реализация новейших функций научно-методической работы, которая предусматривает формирование и внедрение новых педагогических технологий и моделей передового педагогического опыта.*

Ключевые слова: непрерывное образование, образование взрослых, научно-методическая работа, инновационные технологии, педагогический опыт.

This article is devoted research of features studies the grown mans. *We consider the practical implementation of new functions in methodology work which involves the formation and implementation of new teaching technologies and models of best teaching practices.*

Key words: lifelong education, adult education, scientific and methodology work, innovational technology, pedagogical experience.

Постановка проблеми. Виклики XXI ст. ставлять перед системою вітчизняної освіти важливі завдання. Особистість, яка навчається, потребує якісної і життєвої школи, яка гарантуватиме їй здатність до саморозвитку і самоорганізації у мінливому соціальному й економічному світі. З'являються новітні технології в промисловості, енергетиці, засобах масової інформації тощо. Тому потрібно змінювати зміст освіти, створюючи різноманітні освітні програми, що сприятимуть розвитку умінь і здібностей оперувати інформацією, творчо вирішувати поставлені завдання, готуючи до успішної самореалізації та професійного зростання. Саме це зумовлює кардинальні зміни у змістових, технологічних, управлінських домінантах, спрямованих на виховання конкурентоспроможної та компетентної особистості.

Говорячи про ті завдання, які ставляться перед сучасною школою, хочемо відмітити: так, школа має навчити учнів йти в ногу із тими процесами, що відбуваються в суспільстві, економіці, науці. Однак це стосується в першу чергу самих вчителів, які повинні професійно розвиватися, опановуючи сучасні методики і технології. А ще – це вимога сьогодення щодо «вчителів учителів» – методичної служби.

Особливого значення процеси змін набувають на регіональному рівні. Урахування місцевих особливостей (адміністративно-географічних, історичних, культурних, соціально-економічних тощо) дає можливість зреалізувати варіативність в організації навчально-виховного процесу на всіх рівнях освіти і найповніше забезпечити неперервність навчання особистості.

Це зумовило **актуальність** постановки проблеми дослідження.

Теоретичну основу дослідження становлять праці українських та зарубіжних учених із проблем: філософії неперервної освіти (В.П. Андрущенко, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, В.С. Лутай); професійно-педагогічної підготовки вчителя та підвищення його кваліфікації (Л.І.Дудіна, А.М.Єрмола, І.В.Жуковський, В.Б.Олійник, Н.Г.Комаренко, Ю.І.Мальований, В.І.Маслов, Л.М.Мітіна, І.Г.Осадчий, В.І.Пуцов, Н.Г.Протасова, В.В.Сгадова, В.А.Семіченко, О.Л.Сидоренко);

системного аналізу (В.Г. Афанасьєв, М.С. Каган, В.П. Кузьмін); теорії формування особистості в різних педагогічних системах (А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський); теорії освітніх систем та їх розвитку (А.М. Алексюк, Ю.К. Бабанський, В.П. Безпалько, Б.С. Гершунський, С.У. Гончаренко).

Основною **метою** дослідження є розгляд процесуально-технологічних аспектів організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників, впровадження інноваційних технологій у роботу методичної служби.

Предметом дослідження є інноваційні педагогічні технології в системі підвищення кваліфікації педагогів регіону.

Виклад основного матеріалу.

Серед стратегічних завдань методичної служби регіону хочемо відмітити, насамперед, створення інноваційного освітнього середовища, що передбачає виявлення педагогічної ініціативи та науково-методичний супровід освітніх інновацій. Методичну службу не можна розглядати у відриві від тих процесів, які вона повинна забезпечувати. З цієї позиції вона має виконувати не тільки традиційні функції (освітню, інформаційну, консультативну), а й новітні (дослідницьку, проектну, експертну).

На сучасному етапі методичний кабінет повинен не стільки надавати методичну допомогу, скільки слугувати творчим майданчиком, який трансформує напрацювання науковців в практику і навпаки, досвід педагогів-практиків (узагальнює, систематизує, популяризує) для дослідження науковцями.

Ефективність методичної роботи як важливого складника системи підвищення професійної компетентності педагогічних працівників визначається рівнем її організації, діяльність якої ґрунтується на принципах науковості, гнучкості і прогностичності (таб.1).

Таблиця 1

Принципи	Завдання
Принцип науковості	Поєднати науковий потенціал кафедр ОІППО з практичним досвідом методистів, що дасть змогу інтегрувати науку і практику, орієнтувати у практичному напрямі регіональні наукові дослідження, здійснювати апробацію різноманітних нововведень, узагальнювати перспективний досвід, виробляти практичні рекомендації; забезпечити підвищення методологічного рівня освіченості педагогів; постійно оновлювати та поповнювати знання з актуальних проблем фундаментальних наук, навчальних предметів шкільного курсу, психології та педагогіки; здійснювати наукове консультування та керівництво експериментально-дослідною роботою педагогів району.
Принцип гнучкості, прогностичності	Організувати гнучку систему безперервної освіти педагогічних кадрів на основі андрагогічних принципів навчання (свободу вибору основних параметрів процесу навчання (часу, місця, тривалості, ціни, форм, методів, змісту, організації, цілей, джерел, засобів, оцінки, програми навчання, консультантів, викладачів, навчальних закладів, рівнів, документів про освіту тощо); розвивати психологічну культуру вчителя, готовність мобільно й адекватно реагувати на зміни освітньої ситуації, соціально-економічні і культуротворчі процеси у суспільстві.

Науково-методична робота методичної установи розглядається як відкрита система, яка може адаптуватися до сучасних змін в освітньому просторі, а іноді й випереджати їх на основі прогнозу, зберігаючи при цьому власні особливості. Це сучасна система з основними її ознаками організаційного та науково-методичного забезпечення неперервного духовного й професійно-творчого розвитку особистості педагогічного працівника в міжкурсовий період. Виходячи з цього, з'являються новітні функції РМК. **Напрямки взаємодії РМК з навчальними закладами проходять крізь призму:**

предметно-методичного сервісу – індивідуального й групового консультування вчителів з актуальних проблем освітнього процесу;

моніторингового сервісу – проведення моніторингових досліджень;

маркетингового сервісу – визначення ступеня забезпечення освітніх запитів батьків, громадськості, населення району, прогнозування змін освітніх запитів;

експертного сервісу (науково-методичний аудит) – експертиза освітніх проектів, рецензування, редагування методичних посібників;

консалтингового сервісу – пошук, накопичення, систематизація інноваційних технологій, надання консультативних послуг керівникам шкіл.

Модернізація діяльності РМК, поліпшення науково-методичного забезпечення освіти дорослих, потребує застосування в цьому процесі особистісно орієнтованих педагогічних технологій.

До нетрадиційних форм організації науково-методичної роботи з педагогічними кадрами належить метод проектів. Принципи науковості, гнучкості і прогностичності діяльності методичних кабінетів реалізуються у науково-методичному супроводі педагогічних проектів. Мова йде про ті проекти, які розробляють вчителі на курсах підвищення кваліфікації в ТОКІППО. Провідна ідея полягає в тому, що визначальна роль у професійному становленні належить самому педагогу. Розробляючи програму удосконалення професійних компетентностей, вчитель виходить з власних потреб, усвідомлюючи важливість підвищення професійної майстерності.

На обласному семінарі завідувачів РМК (травень, 2012 рік) було розглянуто регіональну модель запровадження педагогічних проектів, визначено функції управління і науково-методичного супроводу з боку Тернопільського ОКІППО, методичних кабінетів та загальноосвітніх навчальних закладів.

Функції ТОКІППО:

створення регіональної моделі запровадження педагогічних проектів;

розробка методичних рекомендацій щодо написання проектів на курсах;

розробка проектів на курсах;

проведення експертизи та захисту проектів;

створення єдиної системи (інформаційного банку) педагогічних проектів;

консультативний супровід;

моніторинг роботи за проектами;

узгодження роботи інституту, РМК та ЗОШ щодо реалізації проектів.

Відповідно до вищесказаного «на плечі» РМК лягла координація діяльності та науково-методичний супровід проектів (таб.2)

Таблиця 2

Функції РМК

Координація діяльності	Науково-методичний супровід
Створення районної системи (інформаційного банку) педагогічних проектів.	Підготовка методичних рекомендацій.
Класифікація проектів за фахом, категоріями тощо.	Консультативна робота.
Проведення експертизи, узгодження теми проекту з темою школи, РМК.	Ведення тематичних вебсторінок.
Корекційна діяльність.	Проведення творчих звітів за результатами роботи, презентації портфоліо вчителів.
Розробка алгоритму реалізації програми.	Створення тематичних методичних посібників за результатами роботи.
Моніторинг діяльності.	
Первинна презентація проектів.	
Координація роботи семінарів, семінарів – практикумів, творчих, динамічних груп тощо відповідно до тематичних груп.	

Таблиця 3

Функції ЗОШ	Завдання
Організаційна функція	Створення умов для здійснення проектної діяльності; забезпечення участі педагогічних працівників у різних формах внутрішньошкільної методичної роботи; забезпечення участі педагогічних працівників у різних формах методичної роботи на обласному та районному рівнях.

Пропагандистська функція	Інформування педагогів загальноосвітнього навчального закладу щодо впровадження у практику досягнень науки, передового педагогічного досвіду; створення оптимальної системи інформаційного забезпечення та інформаційно-аналітичного обслуговування.
Компенсаторна функція	Забезпечення педагогів інформацією, яка не була отримана ними в процесі базової професійної освіти. відновлення, поглиблення, систематизація, закріплення знань, що відбивається у планах і програмах науково-методичної роботи.
Контрольно-інформаційна функція	Забезпечення стабільного зворотного зв'язку в оцінці відповідності наслідків науково-методичної діяльності плановим завданням та вимогам проектної діяльності .

У контексті допомоги у розробці і реалізації педагогічних проектів особливого значення набуває **система консультування**. З метою науково-методичного супроводу дослідницької діяльності педагогів та управлінських питань радимо передбачити консультпункти або **консалтингові центри** на базі методичних кабінетів (центрів), опорних, базових навчальних закладів.

Тематика їх може бути орієнтовно такою:

Основні напрямки інноваційної діяльності навчальних закладів.

Основні аспекти інноваційної діяльності педпрацівників.

Роль внутрішньошкільної методичної роботи у становленні вчителя-дослідника.

Апробація мультимедійних комплексів у навчально-виховному процесі закладу освіти.

Інформатизація управлінської діяльності керівників навчальних закладів.

Інноваційні форми здійснення виховного процесу в школі.

Організація профільного навчання в старшій школі.

Організація науково-дослідної роботи з учнями тощо.

Поряд із консультуванням поширеними стають **модерація і супервізія**. «Модераторські семінари завданням своєї діяльності ставлять не тільки підвищення управлінської компетенції керівників освітніх установ, а й їхню підготовку як модераторів, здатних навчати своїх колег рішенню актуальних проблем управління школою в міжкурсовий період на базі конкретних шкіл» [2]. Інший інноваційний у педагогіці метод – супервізія – дозволяє поєднати можливості консультування і модерації. **Сучасний методист набуває функцій модератора і фасилітатора**. Таким чином, від впровадження цих інноваційних технологій (педагогічних проектів, а в їх контексті – консультацій у формі модерацій і супервізій) в діяльність методичної служби ми очікуємо оптимізацію використання потенціалу науковців і методистів для науково-методичного супроводу педагогічних ініціатив.

Проектну діяльність слід розглядати як засіб формування педагогічної компетентності, в ході якої відбувається становлення професійно важливих якостей фахівця, формування його ключових компетенцій. Однак значимими стануть результати і для забезпечення системності у роботі РМК (таб. 4).

Таблиця 4

Очікувані результати для вчителя	Очікувані результати для системи НМР
Оновлення, систематизація, набуття нових знань, розвиток інтелектуальних здібностей педагога	Оптимізація використання потенціалу науковців у системі НМР, науковий супровід педагогічних ініціатив.
Формування дослідницьких навичок, опанування новітніми методами, технологіями .	Побудова відкритої системи НМР .
Власна інноваційна практика та її презентація через серію відкритих заходів.	Побудови гнучкої системи НМР.
Захист і презентація результатів відповідно до встановлених критеріїв: розробка методичних матеріалів, публікації .	Основою змісту освіти стає рефлексивно-мисленнева культура.
Формування навичок роботи над науковою про-	

блемою, залучення до сфери наукової діяльності, формування педагога-дослідника, педагога-новатора .	
---	--

Сьогодення диктує потребу більш активно шукати цікаві практичні рішення актуальних методичних і педагогічних проблем. Одним із шляхів є вихід із освітнього простору району чи міста на більш широку аудиторію спілкування. Тому продуктивними можуть стати **міжрайонні методоб'єднання вчителів, семінари, майстер-класи**. Це дасть можливість педагогам побачити і почути нових педагогів-майстрів своєї справи, спільно шукаючи відповіді на питання сучасної методики. І в цьому сенсі серед інших технологій, привабливих у плані підтримки і розвитку інноваційної діяльності, є, на нашу думку, **технопарки**. Ця технологія заслуговує на увагу як альтернатива традиційним методам навчання дорослих. Вона будується на надзвичайно широкому проблемному полі і закладає основи для творчого спілкування в реальній діяльності. Існує багато визначень самого поняття, при чому зміст залежить від галузі, в якій створюється ця структура. В освіті найбільш поширеними є наступні:

«Технопарк — це комплекс взаємопов'язаних методик або технік: розумово-інтелектуальних, соціально-психологічних, що забезпечують логічно обгрунтовану зміну різних видів колективної, групової, мікрогрупової діяльності. Сутнісний зміст діяльності технопарку складає вирішення проблем практичної освіти.

Технопарк — це сукупність різноманітних студій із різних предметів або видів діяльності, які проводяться в певний час на території певного закладу» [1;11].

Для нас цікавим є визначення Т.Сорочан: «...технопарк для освітян – модель взаємодії обласного інституту післядипломної педагогічної освіти із загальноосвітніми навчальними закладами щодо реалізації інноваційних ідей з метою отримання нової якості освіти» [3;4]. В інституті накопичуються ресурси і науково-педагогічні кадри для супроводу інноваційної діяльності, саме тут концентрується передовий педагогічний досвід. Оскільки не існує єдиної методики проведення навчання у технопарках, тому форми і методи діяльності будуть залежати від тих, хто безпосередньо презентує той чи інший досвід. «Навчання за допомогою цього комплексу формує елементи творчості, колективної діяльності, інтегровано моделює реальну педагогічну й управлінську діяльність, включає учасників у процес особистісно значущих для них проблем» [1;12].

Висновки. Підготовка педагогічних працівників до участі в інноваційному пошуку та керівників освіти до управління цими процесами, забезпечення їх знаннями з педагогічної інноватики, вміннями і навичками пошукового характеру потребує розширення традиційних форм методичної роботи, впровадження інноваційних педагогічних, управлінських та економічних технологій.

Без перебільшення можна сказати: розвиток регіональної системи середньої і позашкільної освіти залежить від оперативних змін в післядипломній освіті, від того, наскільки методична служба навчиться перетворювати інноваційні перспективні ідеї на конкурентоспроможні освітні продукти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аніскіна Н. Методична робота. Інноваційні форми організації// Директор школи №19 (643), травень 2011. – С 10-18.
2. Лазаренко І., Лобанова М. Модерація – форма підвищення кваліфікації// <http://ru.osvita.ua/school/materials/qualification>
3. Технопарк для вчителів (запровадження інновацій у навчально-виховний процес школи). Посібник/ Укл. І.І.Цимбал, Б.А.Дьяченко, Т.М.Сорочан, О.М.Рудіна, А.О.Данильєв, Л.М.Ткаченко, І.П.Воротнікова, Л.М. Михайлова; за заг.ред. докт. пед. наук, проф. Т.М.Сорочан. – Луганськ: Знання, 2006. – 360с.